

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/63/2018
Identifikačné číslo spisu: 1015201445
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1015201445.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobkyne: E. O., narodená XX. O. XXXX, bytom v I., D. Č.. XB, právne zast.: Mgr. Pavlom Tisajom, advokátom a konateľom GRMAN & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 25, IČO: 36 861 553 <., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 8, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 18. júna 2015, Číslo: UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2015/5429/LM, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. februára 2018, č.k. 6S/210/2015-78, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 15. februára 2018, č.k. 6S/210/2015-78, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom podľa ustanovenia § 191 ods. 1 písm. d/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného z 18. júna 2015, Číslo: UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2015/5429/LM a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie. Žalovaný napadnutým rozhodnutím zmenil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 9. apríla 2015, Číslo: BA2/OŠSD/SOC/2015/108629-0002 tak, že do výroku tohto prvostupňového správneho rozhodnutia doplnil text „a § 3 ods. 3 písm. a/“ s tým, že ostatné časti rozhodnutia zostali nezmenené. Prvostupňovým správnym rozhodnutím príslušný úrad práce postupom podľa § 3 ods. 1 zákona č. 383/2011 Z.z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 383/2013 Z.z.“) rozhodol, že oprávnenej osobe (žalobkyňi) nevypláti príspevok pri narodení dieťaťa: A. Y. Z., narodeného XX. F. XXXX.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného preskúmal v intenciách § 1 ods. 2, § 2 ods. 4, § 3 ods. 1, ods. 3 písm. a/, § 7 ods. 1 zákona č. 383/2013 Z.z., § 59 ods. 1, 2 Správneho poriadku ako aj príslušných ustanovení SSP a dospel k záveru o dôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd na základe listinných dôkazov obsiahnutých v administratívnom spise (predložených žalobkyňou spolu s podaním žiadosti o príspevok) konštatoval, že žalovaný a aj prvostupňový správny orgán pri posúdení žiadosti posudzovali otázku bydliska žalobkyne podľa správneho zákonného ustanovenia. Svoj prijatý záver o tejto otázke - prečo podľa nich žalobkyňa má svoje bydlisko v Í. vo svojich touto žalobou preskúmaných rozhodnutiach však nijako bližšie nekonkretizovali. Bolo potrebné, aby svoje zistenia ohľadom miesta sústredenia najdôležitejších záujmov žalobkyne a jej dcéry v prijatých rozhodnutiach aj riadne odôvodnili. Nestačilo, aby len uviedli v zákone vymedzené kritéria pre určenie najdôležitejších záujmov posudzovaných osôb, ale mali povinnosť vysvetliť, prečo majú za to, že žalobkyňa a jej maloletá dcéra majú najdôležitejšie záujmy v Í. a potom aj pobyt a nie na Slovensku. Bolo ich povinnosťou svoje zistenia vyplývajúce z predložených dokladov ohľadom dĺžky pobytu žalobkyne v Írsku, jej zamestnaní, rodinných vzťahov ako aj iných rozhodných skutočností, ktoré by mohli ozrejmiť miesto sústredenia najdôležitejších záujmov žalobkyne náležite vyhodnotiť a svoj záver riadne odôvodniť.

4. Námietku žalobkyne, že v konaní žalovaného, ktorý svojim rozhodnutím zmenil prvostupňové správne rozhodnutie podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku a doplnil zákonné ustanovenie (§ 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z.) do výroku rozhodnutia, keďže mal za to, že žalobkyňa nespĺnila ani túto zákonnú podmienku na priznanie príspevku (neuzatvorila dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu), čím došlo k porušeniu dvojínštančnosti konania, vyhodnotil ako nedôvodnú. Uviedol, že žalovaný správne postupoval a bol zo zákona oprávnený postupom podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku prvostupňové správne rozhodnutie zmeniť a doplniť o ďalší zákonný dôvod zamietnutia žiadosti spočívajúci v neuzatvorení dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu. Takýmto svojim postupom neporušil princíp dvojínštančnosti správneho konania ani neodňal právo žalobkyňi právo na preskúmanie tohto dôvodu nepriznania príspevku, nakoľko tento dôvod preskúmal súd v rámci vyvolaného súdneho konania. Zmena prvostupňového správneho rozhodnutia správneho orgánu odvolacím správnym orgánom je vždy možná (dokonca vhodná), ak prvostupňový správny orgán zistil skutkový stav v dostatočnom rozsahu, avšak zistené skutočnosti riadne nevyhodnotil, respektíve nepodriadil pod správne zákonné ustanovenie. V takomto prípade nič nebráni druhostupňovému správnenému orgánu napraviť chybu a vo veci rozhodnúť. V tejto súvislosti krajský súd poukázal na to, že v správnom konaní bolo preukázané, že žalobkyňa pre svoje maloleté dieťa neuzatvorila dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu na Slovensku, ale ambulantná starostlivosť bola maloletej poskytovaná v Í..

5. Dodal, že tiež neobstojí ani žalobkyňou namietaná diskriminácia a rozpor s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zákonodarca v zákone č. 383/2013 Z.z. jasne stanovil podmienky, ktoré musí oprávnená osoba (žiadateľka o príspevok) spĺňať, aby jej vznikol nárok na príspevok pri narodení dieťaťa. Je povinnosťou príslušných orgánov Slovenskej republiky (žalovaného) posúdiť v správnom konaní splnenie týchto zákonných podmienok a podľa toho rozhodnúť o nároku oprávnenej osoby (žalobkyne) na príspevok. V danom prípade bol riadne zachovaný procesný postup, žiadosť žalobkyne o priznanie príspevku pri narodení dieťaťa bola príslušným orgánom posúdená, bolo o nej konané a rozhodnuté v zmysle menovaného zákona. K žiadnej diskriminácii žalobkyne z hľadiska jej štátnej príslušnosti (Slovenská republika) v správnom konaní nedošlo.

6. Vzhľadom na uvedené, krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je potrebné ako nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov zrušiť podľa § 191 ods. 1 písm. d/ SSP a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, v ktorom bude viazaný vysloveným právnym záverom súdu. V novom konaní bude jeho povinnosťou vo veci opätovne konať, vyhodnotiť všetky získané dôkazy (prípadne doplniť dokazovanie za účelom riadneho zistenia skutkového stavu - miesta pobytu žalobkyne) a vydať rozhodnutie, ktoré bude náležite odôvodnené.

7. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že v konaní úspešnej žalobkyňi priznal právo

na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania voči žalovanému.

II.

8. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

9. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

10. Plne zotrval na správnosti záverov plynúcich z napadnutého rozhodnutia.

11. Správne orgány dostatočne a správne posúdili skutkový stav veci, z vyhlásenia žalobkyne ako aj ďalších listinných dôkazov mali jednoznačne preukázané, že žalobkyňa má od 1. novembra 2009 bydlisko v Írsku, kde vykonáva zárobkovú činnosť a má partnerské spolužitie s druhým rodičom dieťaťa. Z ďalších žalobkyňou predložených listinných dôkazov, a to potvrdenia Dr. Y. M. L. z 12. marca 2015 mal žalovaný preukázané, že dieťa žalobkyne je od 11. novembra 2014 (teda od narodenia) v lekárskej starostlivosti Dr. Y. M. L. a žalobkyňa sa zúčastňovala preventívnych lekárskech prehliadok raz za mesiac od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva až do pôrodu v Í. Dieťa sa narodilo v Í. Zdravotná starostlivosť je dieťaťu poskytovaná tiež v Í., kde žalobkyňa platí aj verené zdravotné poistenie. Žalobkyňa na Slovensku pre dieťa neuzatvorila dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu, a preto žalobkyňi nevznikol nárok na príspevok pri narodení dieťaťa v zmysle § 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z.

12. Zistené skutočnosti jednoznačne preukazujú, že najdôležitejšie záujmy žalobkyne ako aj jej dcéry na základe objektívnych kritérií ustanovených v § 2 ods. 4 zákona č. 383/2013 Z.z. (dĺžka pobytu oprávnenej osoby v Í., výkon zárobkovej činnosti v Írsku, povinné verejné zdravotné poistenie v Írsku, poskytovanie zdravotnej starostlivosti v Írsku, ako aj bývanie s rodinou v Írsku) sú sústredené výlučne v Írsku; žalobkyňa neuzatvorila pre dieťa ani dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu.

13. Ďalej poukázal na to, že žiadateľ o príspevok musí mať súčasne pobyt a bydlisko na území Slovenskej republiky, aby mu bol poskytnutý príspevok pri narodení dieťaťa, avšak krajský súd vo svojom rozhodnutí sa zaoberal len tým, že žalovaný riadne neodôvodnil len pobyt žalobkyne a jej dcéry, a teda nesprávne vyhodnotil zákonnú podmienku na poskytnutie predmetného príspevku žalobkyne.

14. Záverom žalovaný dodal, že nakoľko v predmetnej veci na nepriznanie príspevku pri narodení dieťaťa bol relevantný ktorýkoľvek skutkový dôvod samostatne, t.j. aj podľa § 3 ods. 1 - podmienka trvalého pobytu a bydliska na území Slovenskej republiky a tiež podľa § 3 ods. 3 písm. a/ - podmienka uzavretia dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu, mal krajský súd na túto skutočnosť prihliadať a žalobe nemal vyhovieť z dôvodu, že žalobkyňa pre svoje dieťa neuzatvorila predmetnú dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti na Slovensku.

15. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

16. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním z 15. mája 2018.

17. Názor žalovaného, že žalobkyňa má bydlisko v Í. vyhodnotila ako nesprávny. Žalobkyňa má bydlisko na území Slovenskej republiky, čo odôvodňuje predovšetkým to, že žalobkyňa a obe jej deti majú slovenské štátne občianstvo, vlastní byt a dve garážové státa v Bratislave, za ktoré platí príslušné dane a poplatky a v ktorom môže kedykoľvek bývať celá jej rodina; na adrese tejto nehnuteľnosti majú žalobkyňa a jej dve deti trvalý pobyt. Túto nehnuteľnosť nadobudla žalobkyňa dňa 9. augusta 2012, teda

počas svojho pobytu v Írsku. Ak by bolo pravdivým tvrdenie žalovaného, že žalobkyňa má najdôležitejšie záujmy, teda bydlisko v Írsku, potom by žalobkyňa nemala racionálny dôvod kupovať nehnuteľnosť určenú na bývanie na území Slovenskej republiky. Žalobkyňa tiež v roku 2016 nadobudla spoluvlastnícky podiel na pozemku v katastrálnom území Devínska Nová Ves a v roku 2017 na pozemkoch v katastrálnom území Karlova Ves. Ďalej v tejto súvislosti dôvodila, že v Slovenskej republike žijú jej rodičia, jej príbuzní a priatelia. Deti žalobkyne majú zabezpečenú zdravotnú starostlivosť v Slovenskej republike, o čom svedčí aj oznámenie MUDr. O. (všeobecná lekárka pre deti a dorast), potvrdzujúce, že poskytovala a i naďalej bude poskytovať deťom žalobkyne potrebnú zdravotnú starostlivosť na Slovensku. Tiež v oznámení uviedla, žalobkyňa krátko po narodení dcéry pricestovala na Slovensko, kde strávila prevažnú časť materskej dovolenky. Žalobkyňa ďalej uviedla, že pracovná činnosť v Í. je len dočasná a pravidelne niekoľkokrát v roku navštevuje Slovenskú republiku s tým, že má v úmysle sa vrátiť na Slovensko spolu s celou svojou rodinou (manželom a dvoma deťmi) a ďalej trvale žiť na Slovensku. Žalované správne orgány sa s vyššie uvedenými skutočnosťami nevysporiadali.

18. V závere vyjadrila nesúhlas s konštatovaním žalovaného, že krajský súd nemal žalobe vyhovieť z dôvodu, že nebola žalobkyňou splnená podmienka podľa § 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z. - nemala pre dieťa uzatvorenú dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu, a teda že ide o samostatný dôvod pre nepriznanie príspevku pri narodení dieťaťa. Uviedla, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je potrebné z hľadiska jeho zákonnosti posudzovať ako celok, čo znamená, že ak len akákoľvek časť rozhodnutia žalovaného je nezákonná, spôsobuje to nezákonnosť rozhodnutia ako celku. Názor žalovaného by viedol k neudržateľnému záveru, že pokiaľ v napadnutom rozhodnutí existuje čo i len jeden zákonný dôvod pre nepriznanie nároku na príspevok pri narodení dieťaťa, rozhodnutie je zákonné a nemožno ho zrušiť. Žalovaný ako orgán štátnej správy môže konať len v medziach zákona a má povinnosť vydávať rozhodnutia, ktoré sú zákonné v celom rozsahu. Akékoľvek porušenie tejto povinnosti vedie k nezákonnosti rozhodnutia. Ak teda žalovaný nezdôvodnil svoj záver o otázke bydliska žalobkyne, spôsobuje to nezákonnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného ako celku bez ohľadu na prípadnú existenciu dôvodu na nepriznanie príspevku pri narodení dieťaťa spočívajúceho v neuzatvorení dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti na Slovensku.

19. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú postupom podľa § 461 SSP zamietol.

IV.

20. Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti bolo žalovanému doručené dňa 28. mája 2018 na vedomie.

V.

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie predchádzajúce jeho vydaniu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

22. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

23. Podľa § 2 ods. 2 SSP každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

24. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov

orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

25. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach;

26. Podľa § 199 ods. 1 písm. d/ SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny;

27. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu z 18. júna 2015, Číslo: UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2015/5429/LM, ktorým žalovaný zmenil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 9. apríla 2015, Číslo: BA2/OŠSD/SOC/2015/108629-0002 tak, že do výroku tohto prvostupňového správneho rozhodnutia doplnil text „a § 3 ods. 3 písm. a/“ s tým, že ostatné časti rozhodnutia zostali nezmenené. Prvostupňovým správnym rozhodnutím príslušný úrad práce postupom podľa § 3 ods. 1 zákona č. 383/2011 Z.z. rozhodol, že oprávnenej osobe (žalobkyni) nevyplatí príspevok pri narodení dieťaťa: A. Y. Z., narodeného XX. F.I. XXXX.

28. Podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvo a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

29. Podľa článku 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Konsolidované znenie), Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom prijímú v oblasti sociálneho zabezpečenia opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na poskytnutie voľného pohybu pracovníkov; za týmto účelom uzavrie dohody, ktoré migrujúcim pracovníkom bez ohľadu na to, či ide o zamestnancov, a na nich závislým osobám zabezpečia:

- a) započítanie všetkých období braných do úvahy podľa zákonov príslušných krajín za účelom získania a trvania nároku na dávky a vypočítanie ich výšky;
- b) vyplácanie dávok osobám s bydliskom na území členských štátov.

30. Podľa bodu 1 Preambuly Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Nariadenie č. 883/2004“), pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania;

31. Podľa článku 1 písm. j/ Nariadenia č. 883/2004 „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva;

32. Podľa článku 1 písm. k/ Nariadenia č. 883/2004 „pobyt“ znamená prechodné bydlisko;

33. Podľa článku 1 písm. z/ Nariadenia č. 883/2004 „rodinná dávka“ znamená všetky vecné alebo peňažné dávky, ktoré sú určené na pokrytie rodinných výdajov, okrem preddavkov na výživné a osobitné prídavky pri narodení dieťaťa a osvojení dieťaťa, ako sú uvedené v prílohe I.

34. Podľa článku 3 ods. 1 písm. j/ Nariadenia č. 883/2004 toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia: rodinné dávky.

35. Podľa článku 11 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Nariadenie č. 987/2009“), ak je rozdiel v stanoviskách inštitúcií dvoch alebo

viacerých členských štátov o určení bydliska osoby, na ktorú sa uplatňuje základné nariadenie, tieto inštitúcie po vzájomnej dohode určia centrum záujmov dotknutej osoby na základe celkového posúdenia všetkých dostupných informácií súvisiacich s príslušnými skutočnosťami, ktoré môžu obsahovať:

a) dĺžku a trvalosť prítomnosti na území dotknutých členských štátov;

b) situáciu dotknutej osoby vrátane:

i. povahy a osobitných vlastností každej vykonávanej činnosti, predovšetkým miesta, kde sa takáto činnosť zvyčajne vykonáva, trvalosti tejto činnosti a dĺžky trvania každej pracovnej zmluvy;

ii. jej rodinného stavu a rodinných väzieb;

iii. vykonávania akejkoľvek nezárobkovej činnosti;

iv. v prípade študentov zdroja ich príjmov;

v. jej bytovej situácie, najmä toho, či je táto situácia stabilná;

vi. členského štátu, ktorý sa považuje za miesto bydliska osoby na daňové účely.

36. Podľa článku 11 ods. 2 Nariadenia č. 987/2009, ak posúdenie rôznych kritérií, ktoré vychádzajú z príslušných skutočností, ako sa uvádzajú v odseku 1, nevedie k dohode medzi dotknutými inštitúciami, na určenie skutočného miesta bydliska osoby sa za rozhodujúci považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností, najmä dôvody, ktoré ju viedli k presťahovaniu.

37. Zákon č. 383/2013 Z.z. upravuje poskytovanie príspevku pri narodení dieťaťa a poskytovanie príspevku na viac súčasne narodených detí (§ 1 ods. 1).

38. Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 383/2013 Z.z. príspevok pri narodení dieťaťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

39. Podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z. oprávnená osoba na uplatnenie nároku na príspevok pri narodení dieťaťa je matka dieťaťa;

40. Podľa § 2 ods. 4 zákona č. 383/2013 Z.z. bydlisko na účely tohto zákona je miesto, kde má oprávnená osoba a dieťa sústredené najdôležitejšie záujmy na základe objektívnych kritérií, ktorými sú najmä dĺžka pobytu, výkon zárobkovej činnosti, povinné verejné zdravotné poistenie, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, bývanie s rodinou, návšteva predškolského zariadenia, plnenie povinnej školskej dochádzky.

41. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 383/2013 Z.z. oprávnená osoba podľa § 2 ods. 1 má nárok na príspevok pri narodení dieťaťa, ak má trvalý pobyt a bydlisko na území Slovenskej republiky a dieťa sa narodilo.

42. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 383/2013 Z.z., nárok na príspevok pri narodení dieťaťa nevzniká oprávnenej osobe podľa § 2 ods. 1, ak

a) pre dieťa neuzatvorila dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu,7)

b) pred uplatnením nároku na príspevok pri narodení dieťaťa súhlasila s osvojením dieťaťa,

c) dieťa bolo zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov,

d) najmenej jedno z detí oprávnenej osoby narodených pred narodením dieťaťa, na ktoré si uplatňuje nárok na príspevok pri narodení dieťaťa, je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov,

e) dieťa sa narodilo mimo územia Slovenskej republiky a príslušná inštitúcia štátu, v ktorom sa dieťa narodilo, vyplatila oprávnenej osobe príspevok pri narodení dieťaťa alebo inú dávku toho istého druhu alebo

f) je maloletá a nemá súdom priznané rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k osobnej starostlivosti o dieťa.8)

43. Najvyšší súd z obsahu súdneho ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovaného mal preukázané, že:

- žalobkyňa žiadosťou zo 16. februára 2015 na predpísanom tlačive požiadala o príspevok pri narodení

dieťaťa. K predmetnej žiadosti doložila Oznámenie o pôrode z 9. marca 2015, Potvrdenie ošetrojúceho lekára na účely posúdenia nároku na príspevok pri narodení dieťaťa z 12. marca 2015, písomné oznámenie zamestnávateľa žalobkyne (Caulfield Supermarket Ltd) o trvaní pracovného pomeru od 7. novembra 2009, Vyhlásenie o bydlisku pre účely Nariadenia č. 883/2004 a 987/2009.

- rozhodnutím z 9. apríla 2015, Číslo: BA2/OŠSD/SOC/2015/108629-0002, úrad práce a na účely tohto konania ako prvostupňový správny orgán rozhodol, že žalobkyni príspevok pri narodení dieťaťa nevyplatí podľa § 3 ods. 1 zákona č. 383/2013 Z.z. z dôvodu, že nesplnila jednu z podmienok nároku na príspevok pri narodení dieťaťa, a to podmienku bydliska na Slovensku

- rozhodnutím z 18. júna 2015, Číslo: UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2015/5429/LM, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny ako odvolací správny orgán a na účely tohto konania vystupujúci v procesnoprávnej pozícii ako žalovaný zmenil prvostupňové správne rozhodnutie v tom smere, že ho doplnil o ďalší dôvod nevyplatenia príspevku pri narodení dieťaťa uvedený v § 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z. (neuzatvorenie dohody pre dieťa o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti podľa osobitného predpisu - zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

44. Krajský súd svoje rozhodnutie založil na závere, že správne orgány bližšie nekonkretizovali, na základe čoho, respektíve akých skutočností ustálili, že bydlisko (centrum záujmov) žalobkyne a jej dcéry sa nachádza v Írsku, čím došlo k založeniu vady oboch rozhodnutí spočívajúcej v ich nepreskúmateľnosti pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov podľa § 191 ods. 1 písm. d/ SSP. Podľa jeho názoru bolo potrebné, aby správne orgány svoje zistenia ohľadom miesta sústredenia najdôležitejších záujmov žalobkyne a jej dcéry v prijatých rozhodnutiach aj riadne odôvodnili. Nestačilo, aby len uviedli v zákone vymedzené kritéria pre určenie najdôležitejších záujmov posudzovaných osôb, ale mali povinnosť vysvetliť, prečo majú za to, že žalobkyňa a jej maloletá dcéra majú najdôležitejšie záujmy v Írsku a potom aj pobyt a nie na Slovensku. Bolo ich povinnosťou svoje zistenia vyplývajúce z predložených dokladov ohľadom dĺžky pobytu žalobkyne v Í., jej zamestnaní, rodinných vzťahov ako aj iných rozhodných skutočností, ktoré by mohli ozrejmiť miesto sústredenia najdôležitejších záujmov žalobkyne náležite vyhodnotiť a svoj záver riadne odôvodniť.

45. V tejto súvislosti najvyšší súd uvádza, že konanie pred správnym orgánom sa nerozdeľuje prísne do dvoch navzájom oddelených konaní, ale tak konanie pred prvostupňovým ako aj odvolacím orgánom tvorí jeden celok navzájom prepojených konaní. Z obsahu oboch správnych rozhodnutí jasne vyplýva, aké skutočnosti vzali správne orgány v úvahu pri ustáľovaní záveru, že bydlisko (centrum záujmov) žalobkyne aj jej dcéry sa nachádza v inom členskom štáte - v Í.. Najvyšší súd poukazuje na to, že bydliskom sa nechápe trvalý alebo prechodný pobyt podľa vnútroštátnych predpisov Slovenskej republiky. Kritériami na určenie centra záujmov sú: dĺžka obdobia zdržiavania sa na území daného štátu, dĺžka a stabilita výkonu zárobkovej činnosti, dĺžka trvania pracovnej zmluvy, rodinný stav a rodinné väzby, bytová situácia a stabilita tejto situácie a miesto, kde dochádza k zdaňovaniu príjmov. Podľa článku 1 písm. j/ Nariadenia č. 883/2004 pojem „bydlisko“ v zmysle tohto nariadenia znamená zvyčajné bydlisko, t. j. miesto, kde majú dotknuté osoby zvyčajné bydlisko a na účely Nariadenia č. 883/2004 chápané ako „centrum záujmov“ v zmysle článku 1 písm. j/ Nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 11 ods. 1 Nariadenia č. 987/2009. „Bydlisko“ predstavuje v tomto zmysle autonómny pojem vlastný právu Únie (pozri rozsudok C-90/97 Swaddling, body 28 a 29). V predmetnej veci bolo bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že žalobkyňa ako oprávnená osoba podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 383/2013 Z.z. ako aj jej dieťa na ktoré si uplatnila príspevok pri narodení dieťaťa majú slovenské štátne občianstvo a v zmysle hlásenia o bydlisku trvalý pobyt na území Slovenskej republiky (D. Č.. XB, I.). Tiež nebolo sporné, že dieťa žalobkyne sa narodilo 14. októbra 2014 v Í., žalobkyňa vykonáva zárobkovú činnosť v Írsku od novembra 2009, príslušný štát na daňové účely a povinné zdravotné poistenie je Írsko, otec dieťaťa vykonáva zárobkovú činnosť v Í. a všetci majú bydlisko v Í.. Tiež nebolo sporné, že dieťa žalobkyne je v starostlivosti lekára tak v Írsku (Dr. Y. M. L.), ako aj na Slovensku (MUDr. O.). Vzhľadom na tieto v správnom konaní preukázané skutočnosti, najvyšší súd podporuje záver správnych orgánov, že centrum záujmov žalobkyne sa v čase podania žiadosti o príslušný peňažný príspevok nachádzalo práve v Í.. Samotná skutočnosť, že žalobkyňa na Slovensku

vlastní nehnuteľnosť a spoluvlastnícke podiely ešte automaticky nezakladá dôvod na spochybňovanie a následnú zmenu centra záujmov. Rovnako aj úmysel žalobkyne, že v budúcnosti sa presťahuje na Slovensko tohto času nie je relevantný, keďže postup podľa článku 11 ods. 2 Nariadenia č. 987/2009 (kladúci dôraz na úmysel osoby) prichádza do úvahy iba subsidiárne, teda iba v prípade, pokiaľ i po zvážení kritérií uvedených v odseku 1 tohto článku zostane otázka ustálenia centra záujmov i naďalej otvorená (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2017, sp.zn. 10Sžsk/5/2016).

46. Vzhľadom na uvedené, dospel najvyšší súd k záveru, že dôvody, ktoré považoval krajský súd pre svoje účely za relevantné (nepreskúmateľnosť rozhodnutí správnych orgánov pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov) sa ukázali ako nedôvodné a ničím nepodložené, čo zakladá dôvod na zrušenie rozsudku krajského súdu, keďže rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

47. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať a vzhľadom na úniový prvok vystupujúci v tejto veci bude potrebné vec posúdiť aj v kontexte aplikácie Nariadenia č. 883/2004 upravujúceho problematiku rodinných dávok ako aj dosahu / rozsahu ich možnej exportovateľnosti.

48. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

49. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.